

A FEHÉR BÁLVÁNY.

LASSAN döcögött a vonat. Nehéz pöfögéssel kapaszkodott fel az Eisack-hágón, a hóködmönbe bujt hegyek közé. A hosszú kocsisoron végigfutott a legfrissebb hír :

— Maklárý Pubi hadnagy lett !

Szép, szőke, tejszelesájú gyerek volt Pubi, ábrándosszemű tizenkilencéves kölyök. Az egész zászlóalj szerette, mert minden poklokön keresztül kitartott velünk. Vérben, vasban, könnyben, jajban épügy, mint borban, dalban, vig görbe napokban.

Tüstént összerőffentünk mi régi cimborák és Pubinak mindenkivel külön-külön össze kellett koccintania poharát, miközben egyikünk állandóan exet kiabált. A kölyök bámulatosan bírta a gyilkos tempót. Valahonnan a Felső-Tisza mellől hozta magával ezt a nyakolaj-virtust.

A kerekék egyhangú ütemére messze-messze szállt a nóta a havas hegyormokra. A sok-sok rozoga vagon pedig álmosan zötyögött a csön-des éjszakában.

Reggel a frontállomás hárfaszerűen kifeszített sinpárjai között a zászlóalj lassan kikászolódott a vonatból. Csodálatos világ tárult fel előttünk. Szakadékok mentén meredeken égbekúszó fehér hegyek, szédítő mélységek fölött tovatűnő nehéz szerpentinutak.

A lenyűgöző méretek láttára törpének éreztem magam, emberparálynak és régi gyermekkori mese jutott az eszembe.

A felhőkbetörő csúcsok mögé atlaszerejű óriásokat képzeltem, kik százezer év előtt gigantikus hókupacokba rakták az itt lehulló rettentő sok havat. Lassan, ütemesen, állandóan készítették a hegyeket . . . Talán még most is készítik . . . Az egyik hegy ott . . . ott a messzeségben valóban olyan, mintha egy megfagyott emberszörny volna . . . egy hegyépítő óriás.

Hókucsmás fejét mélyen behúzza ferde vállai közé, arcából csak két krátterszerű szeme látszik és egy szörnyű szakadék az orra helyén. Hátán éktelen púp sötétlik, Behemot teste pedig nehézkesen besüpped a hegyek közé.

Megborzongtam ettől a titokzatos fehér bálványtól, mely hideg mozdulatlansággal bámult le a Brenta völgyére.

— Jól nézd meg azt a hegyet, pajtás ! — szólalt meg mellettem Maklárý Pubi. — Ép az előbb hallottam, hogy ott van a mi állásunk. Arra a púpos támpontra kell felmennünk.

A hólapátoló óriások megint dolgozni kezdtek. Lehúzták a fejünk felett lógó nehéz fellegeket és ránkzúditották a legjavát. Ömlött ránk a hó. Attól féltem, betemeti a mi rúgólejárta játékvonatunkat, az ideállított játékállomást és a körülötte elszórt játékkatonákat.

Mert ekkor már tudtam, hogy mindnyájan játékkatonák vagyunk egy ismeretlen óriás, a fehér bálvány kezében. A fehér bálvány belemarkolt a szívembe. Már tudtam, hogy emberhúsrá éhes, hogy minden héten egy zászlóaljat ölel a keblére. Hogy sokakat magába temet, a többieket pedig véresen és fagyosan löki le magáról. Hogy a fehér hegyek szúzi havában sokezer ásó vájkál a fekete árkok mélyén és sok-ezer bakancs vánszorog a lucskos hóleben.

A dandárparancsnokság előtt valaki megrántotta a köpenyegem.

— Szervusz, egykomám! — harsogta felém egy eszkimókülsőjű alak. — Hát te is itt vagy?

Hajdu Jóska volt, a kenyerespajtásom. A volhyniai harcok alatt néhány hónapig egy fedezékben laktunk. Akkor barátkoztunk össze. Emlékszem, Michalovkánál nem volt utánpótlás és Jóska nekem adta utolsó marciját. Azóta sem ízlett annyira az esőtől ázott kukoricakenyér, pedig hideg és fagyús gulyáskonzervehz ettem.

Másnap reggel Jóskának is fel kellett mennie a fehér bálványra, hogy árkászaival kijelölje a második védelmi vonalat.

— Pajtás! — villant fel bennem — azt hiszem, mi is veled megyünk.

— Ti is! — kiáltott örvendve és nagyot ütött a vállamra. — Hisz ez pompás! . . . Te geológus vagy és éppen ilyen ember kell nekem a kavernák kijelöléséhez.

Századomat tényleg beosztották az árkászok fedezetére.

— Csak tartsad magad, fiam, Hajdu instrukcióihoz — utasított a dandárparancsnok — ő már többször volt odafönt.

Hajnali ötkor indultunk Arsiéből. Sűrű, nyirkos köd hömpölygött az országúton. Csend volt, csak a jégsarkantyúkkal felszerelt bakancsok surlódása hallatszott a síkos havon. A sötétség megnyílt előttünk és mi némán baktattunk egymás nyomán. Kétszáz tizenketten, egyik a másik után.

Elöl Hajdu egy őrmesterrel, utánuk én és Maklárý Pubi. Valamennyien fehér hóköntösben, hogy az olaszok észre ne vegyenek bennünket. Kezünkben hegymászóbot, vállunkon keresztbetett puska. Sapkára tűzött havasi gyopár jelvényünk megcsillant a parancsnokság ablakából kitűző lámpafényben.

Nemsokára kint voltunk a Brenta völgyében. A folyón jégpáncél feküdt, alatta rejtelmesen sustorgott a tovarohanó áradat. Túl a Brentán Hajdu gyorsabb tempót diktált. Tűzveszélyes zónába kerültünk, még virradat előtt be kellett érnünk a cismoni szakadékba. A sötétben minduntalan gránáttölcserekbe botlottunk. Csak szürkületkor láttuk, hogy szerte-széjjel csupa ily csúnya sebbel van teleszórva a hótakaró. Úgy látszik, az olasz tűzérség gyakran végigszántotta lövedékeivel a Brenta völgyét.

Már ismét megkezdték a munkát. Egyelőre csak néhány nehezebb csomagot küldtek hátrafelé. Lassú dongással fúrták keresztül a sűrű

fellegeket és csak halk dörrenések jelezték, hogy a messze távolban célt értek.

A menet éle elérte Cismont és bekanyarodott a szakadékba. Hirtelen zengeni és üvöltöni kezdtek a hegyek. Gyors egymásután nyolc sivitó lövedék csapott le mögöttünk az országútra. Mindjárt utána megint nyolc és mégegyszer nyolc . . . Két percig doboltak a taliánok a Brenta völgyén. A rajtaütés majdnem elért bennünket. Utolsó emberünk futva igyekezett be a szakadékba és lihegve állott meg mellettünk. Mire hozzánk ért, már újra csend volt ; békés, nyugodt csend, mintha semmi sem történt volna.

Tíz percnyi pihenés után nekiindultunk a havas hegyoldalon messze magasban elvesző keskeny szerpentinútnak. Először tartalékcsapatok mellett vezetett el útunk. Tüzek pislákoltak a mélyedésben és a szerteszt felütött sátrakból sápadt és gyűrött alakok bújtak elő. Néhányan hóval dörzsölték elgémberedett tagjaikat, mások fekete-kávét főztek.

A szakadék hirtelen összeszűkül, az emelkedés meredekebb lett. Az út ki-kicsúszott lábaink alól. A hegymászóbotot mélyen be kellett nyomnunk a hóba és csak jégsarkantyúra támaszkodva mehettünk tovább. Egy zord kőszikla mögött a szűk ösvény egyik oldalán égberedő hegyoldal ágaskodott, a másik szélén meg a Cismon-szakadék lógott a mélybe. Lenéztem . . . Alant öklömnyi sátrak között parányi emberhangyák gyűltek füstfoszlányok köré, a szikrázó hófalak mentén felkacsaringózó ösvényen pedig árkászaink igyekeztek felfelé.

A fordulóban öszvérek kerültek elénk. Hajcsáraik hiába ütögették a szegény párákat, a szűk és csúszós ösvényen sehogysem tudtak tovább jutni. Meleg levest, gulyást és teát vittek fel az állásokba. Kellemetlen helyzetbe kerültünk. Az öszvérek miatt se előre, se hátra nem mehettünk. Hajdu mentette meg a szituációt. Néhány utással összeeszkáboltatott egy pallót, ezen azután sikerült áthajszolnunk a megrémült állatokat.

Már délfelé járt az idő, mikor felértünk a Casera Magnolához. A fehér bálvány teljes nagyságban előttünk emelkedett. Itt már korántsem volt az a gigantikus óriás. Varázsa megszűnt. Lomha nagy hegy volt, emberi kontúrjai szétestek, eldurvultak. Hajdu hosszabb pihenőt adott. Be kellett várnunk az alkonyatot. Az olasz tüzérség innen kezdve kitűnően belátta a terepet.

Fáradtan terültünk el az út melletti hóban. A hegyoldalban sok kis fakereszt bújt elő a mély hótakaró alól. A fehér bálvány áldozatai pihentek alatta. Valamivel feljebb tábori oltár fenyőgalyai zöldellettek.

Közben nehéz hófellegek gyülekeztek a fejünk felett. Mire bealkonyodott, már sűrű pelyhekben esett a hó. Az első két szakasz emberei lapátot és csákányt kaptak, a hátsó két szakasz pedig a jelzőpóznákat és a felgombolyított tüskésdrótot hozta. A sítalpakat és

telefonfelszerelést járőreink között osztottuk ki. Azután fejünkre húztuk a hóköntös kámzsáját, hogy ne vágjon oly élesen arcunkba a szél és megindultunk a front felé.

Cudar idő volt. Sötét és fagyos rém leselkedett körülöttünk. Az ösvényt belepte a friss hó. Hajdu térképpel kezében nekivágott a fehér bálvány púpjának. Mi többiek lassan csetlettünk utána. Lábunk néha térdig besüppedt a puha hóba. Éreztem, hogy a cuppogó lé beszivárog bakancsomba.

Katonák voltunk. Ma fehér hóban elbicsakló, holnap fekete árokban gubbasztó sápadt katonák.

Hajdu egy helyen «Állj!»-t vezényelt.

— Ez a Col della Beretta! — kiáltotta. — Itt lesz a második védelmi vonal.

A havazás megszűnt. A hold hideg arccal bújt ki a felhők mögül. Magaslaton voltunk. Jobbra-balra ezüstfehér dombok csillámlottak. Jó messze előttünk pedig hosszú fekete csík sötétlett. Az első vonal.

Maklárý előbukkant valahonnan a sor végéről.

— Nem gondolod, hogy itt meglát bennünket az ellenség? — kérdezte Hajdutól.

— Nem hiszem — dörmögte kenyeres pajtásom. — Jó szolgálatot tesz a hóköntös. Olyanok vagyunk, mint a fehér angyalok.

Mindketten nevettek a hideg éjszakában.

Hajdu az első félszázadot nálam hagyta. Pubival és az alája tartozó két szakasszal pedig elindult balra, a Monte Grappa felé. Minden ötven lépésnél megállított két embert és leveretett egy jelzőpóznát. Láttam, ügyesen kihasználja a terep hajlását, hogy a harc-vonalnak jó előtere legyen. Embereink letették a cók-mókot és a hosszú póznasor mentén azonnal megkezdték az ásást.

Kenyeres pajtásom nemsokára visszajött hozzánk. Jobbra indulunk, a Brenta völgye felé. A nagyobb kavernákat is erre akartuk kipécézni. Hó volt mindenütt, fehér, puha, csikorgó hó és mi fehér kődalakok a hold sápadt fényében.

Két kilométer kijelölése után a Lorenzó-szakadékhoz értünk és megálltunk a meredek párkány szélén. Mint gigászi vár bástyájáról néztünk az alatt meghúzódó völgybe. A köd mélyén, valahol messze, lent a Brenta partján világító rakéta piros íve villant.

Csak csúszva és kötélén aláereszkedve tudtam a szakadékot megvizsgálni. Egy helyen kivájtam a gránitot és villanylámpám fénye mellett megvizsgáltam. Jó összetételű volt, az ekrazitot kitűnően állta. Elhatároztam, hogy oda tesszük a tartalékok kavernáit.

Mikor visszahúztak a fensíkra, apró tüzeket láttam az éjszakában. Lövések csillantak az olaszok felől és mindjárt rá pattogásuk is hallatszott. A távoli lángocskák mind sűrűbbek lettek és néhány alacsonyjárású golyó zizzent el a fülem mellett.

Leváltuk magunkat a hóba és mereven néztük a titkokat rejtő

hómezőket. Innen is, túlról is fényszórók gyulladtak ki és mohón végigsuhantak a tájon. Alattam két fénynyaláb összetalálkozott és megriadva üldözték egymást.

A két vonal közötti fehér mezőről ekkor fekete pontok ugrottak elő és a mi árkaik felé igyekeztek. Nagyon sokan voltak és mindig újabbak bukkantak elő. Úgy látszik, meglepetésszerűen akarják megtámadni a mieinket. Már közel voltak árkainkhoz, mikor géppuskáink kattogni kezdtek. Sokan elvágódtak a futók közül. Mozdulatlanul fekvé maradtak, vagy csúszva igyekeztek visszafelé. Puskáink tüzeben azután az egész sor megtorpant és hátrálni kezdett.

Az ellenséges lövészároka gyök hangja minduntalan kihallatszott az ütközet orkeszteréből. Mérgező vakkantással túrták fel árkaikat és fekete sebeket ütöttek a drótakadály előtt levő opálszínű hóba. Zzzm-bumm! Zzzm-bumm! — hangzott gyors egymásután és a sok lecsapódástól alig láttuk már vonalunkat. Lélegzetviasszafojtva néztük a véres színjátékot.

Az ellenség egyszerre mintegy vezényszóra hátrább húzták a tűzfüggönyt. Már a Col della Berettát püfölték. Néhány emberünk felénk szaladt. Az őrmester reájuk ordított.

— Le a takarásba! . . . A takarásba! . . . Hogy az ördög vigyen el benneteket.

Nem hallották. Odaát észrevehették árkászaink mozgolódását. A lecsapódások egyre közelebb jöttek . . . Zűrzavar, lárma, szitok . . . dörgés, villámlás. Elvesztettem magam alól a talajt és gurulni kezdtem lefelé . . . a Lorenzó-szakadékba. Ugyanekkor fejem felett fül-siketítő sivitással elhúzott egy lövedék és mintha mély kútba esne, nagyot cuppant lent a feneketlen mélységben.

Húszméteres csúszás után tudtam csak megkapaszkodni. Valahogy megvettem lábam egy kiugró sziklán, letöröltem szememről a rácsapódott havat és körülnéztem. Őrmesterem két lépésre feküdt tőlem; ráhasalt a sziklára, hogy le ne csússzon a mélybe. Lassan, óvatosan feltápáskodtunk. Fentről kötelet eresztettek le hozzánk és felhúztak.

Hajdu rántott ki a mélységből.

— Te reád az angyalok vigyáztak! — nevetett felém. A Bren-táig is csúszhattál volna, . . . ezer métert lefelé. Ha az őrmester le nem ránt, a gránátnak a szele is agyoncsapott volna . . . Nézd, ez a szegény fiú öt lépésre volt tőlem, mégis földhöz vágta.

Nem messze ült a sebesült és éppen kötést tettek a fejére. Közben felhúzták az őrmestert is. Kezet fogtam vele és megköszöntem a segítségét.

Hajdu kiküldött sijárőre jött vissza és jelentette, hogy három halottja és öt sebesültje van a századnak.

— A hadnagy úr is elesett? — hallottam Hajdu megdöbbsent hangját és meghökkenve nézett reám.

Szegény Pubi! Tegnap még hadnaggyá avatását ünnepeltük, ma meg itt fekszik előttünk kihült mosollyal ajka körül a hideg hóban. Vékony gyerekarcával kíváncsian, mereven néz felénk, mintha azt kérdezné:

— És mindez miért?

— Hiába! Enélkül nem megy! — legyintett szomorúan Hajdu. — Akárhogy vigyázok is, mindig itt marad valaki a hó alatt. A fehér bálvány emberhúsrá éhes. Meg kell adni neki a napi porcióját... Holnap éjjel munkásosztagot vezénylek ide, mi pedig kimegyünk az első vonalba.

Másnap átvettem az egyik rohamszázad parancsnokságát és éjfélkor világitó-órámmal kezemben a támadást jelző piros rakéta felszökését vártam. Randevum volt a halállal.

Valahol mélyen lent a Brenta völgyében tompán megdördültek az ágyúk. A bálvány fehér gyomra korgott, újabb emberhúsrá éhezett.

— Most!... Előre!...

Kiugrottam a fekete árokból és előrerohantam, lefelé az ezüstkéék hómezőn. Kéjes nyilalás szaladt át rajtam. Örültem, hogy végre itt hagyhatom a fehér bálvány púpját és nekiszaladhatok az előttem kitáruló végtelen völgynek. Észre sem vettem, hogy ütést kaptam... Dühös lettem, hogy éppen ilyenkor kell megbotlani, mikor legjobban benne vagyok a lendületben... Azután nehéz lett a revolver... véres a kezem.

Furcsa volt! Nem fájt semmi, mégis vérzett a mellem!... Szégyeltem, hogy nem bírja tovább a lábam... Leroskadtam!.. Alázatosan, mindennel megbékélve a pihenést adó jó puha hóba.

Molnár Sándor.

A test, hogy élhessen, levegőre és fényre van szüksége, nemcsak azért, hogy életerőt merítsen belőlük, hanem hogy ezt az életerőt ki is nyilvánítsa. Ugyanez áll a lélekre is. Saját világából, saját érzéseiből nem tud megélni.

WILDE.

* * *

Hogy valamit is megtudhassunk magunkról, mindent kell tudnunk másokról.

WILDE.

* * *

Az ember akkor adja saját magát a legkevésbé, ha önmagáról beszél, adj neki álarcot és megmondja az igazat.

WILDE.

* * *

Egy dolog van a világon, amit igazán nem érdemes nézni s ez az, ami szemmel látható.

WILDE.